

บทที่ 2

ปัญหาการเฟดติงของสัญญาณและแบบจำลองของคลื่นวิทยุ

2.1 ลักษณะสภาพพื้นที่ของแบบจำลอง

ในสภาพแวดล้อมการใช้งานเครื่องรับส่งใน ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบวงฝัง Okumura [4] ได้มีการศึกษาและจำแนกสภาพพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. ลักษณะสภาพพื้นที่ตามธรรมชาติ ได้แก่

1. พื้นที่โล่ง (Open Area)
2. พื้นที่ราบ (Flat Terrain)
3. พื้นที่เนินเขา (Hilly Terrain)
4. พื้นที่ภูเขา (Mountain Area)

2 ลักษณะสภาพพื้นที่ที่มนุษย์สร้าง

1. พื้นที่ชนบท (Rural Area)
2. พื้นที่กึ่งชานเมือง (Quasi-Suburban)
3. พื้นที่ชานเมือง (Suburban)
4. พื้นที่ในเมือง (Urban Area)

โดยธรรมชาติของผู้ใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ ส่วนใหญ่จำนวนของผู้ใช้งานจะอยู่ในเมือง โดยเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ เช่น ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ซึ่งสถานีแม่ข่ายจะครอบคลุมพื้นที่ 2 ถึง 6 กิโลเมตร โดยสภาพแวดล้อมรอบ ๆ สถานีแม่ข่าย จะประกอบด้วยอาคาร ตั้งแต่ 4 - 7 ชั้น (12 เมตร ~ 21 เมตร) จนถึง 30 ~ 60 ชั้น (90 เมตร ~ 180 เมตร) เมื่ออาคารโดยทั่วไปมีความสูงโดยเฉลี่ยต่อชั้นเท่ากับ 3 เมตร ตึกและอาคารสูง ๆ ดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นบล็อกสี่เหลี่ยม เรียงรายไปตามแนวถนน ยกเว้นตึกที่สูง ๆ จะมีลักษณะเป็นตึกเดี่ยว และช่วงกว้างของถนนจะมีขนาดประมาณ 5 เมตร (ถนนที่เป็นซอย) จนกระทั่งถึง 16 เมตรโดยประมาณ (ถนนใหญ่)

Joram Walfisch [1] เป็นผู้หนึ่งที่พยายามอธิบายการลดทอนของคลื่นเนื่องมาจากสิ่งกีดขวางในพื้นที่เมือง และทำการเปรียบเทียบกับผลการวัด แต่เป็นลักษณะจุดต่อจุด (Point to Point)

ด้วยเหตุที่ เครื่องลูกข่ายในระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ สามารถเคลื่อนที่เปลี่ยนตำแหน่ง ตลอดเวลา การลดทอน เนื่องมาจากสิ่งกีดขวางจึงมีลักษณะกระจาย เพื่อให้มีความชัดเจนในการอธิบาย สัญญาณคลื่นในลักษณะพื้นที่ให้บริการ ต้องศึกษาการกระจายของคลื่นวิทยุในเชิงสถิติ C.Y.Lee [3] ได้นำเสนอวิธีการทางสถิติ เพื่ออธิบายสัญญาณเฟดดิ้ง โดยสัญญาณเฟดดิ้ง $r(t)$ แทนด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนของเฟดดิ้งระยะยาว (Long Term Fading) และ ส่วนของเฟดดิ้งระยะสั้น (Short Term Fading) สามารถเขียนได้ดังสมการ (2.1)

$$r(t) = m(t)r_0(t) \quad (2.1)$$

หรือ

$$r(x) = m(x)r_0(x) \quad (2.2)$$

เมื่อ $r(t), r(x)$ คือ Fading Signal

$m(t), m(x)$ คือ True Local mean หรือ Long Term Fading

$r_0(t), r_0(x)$ คือ Short Term Fading

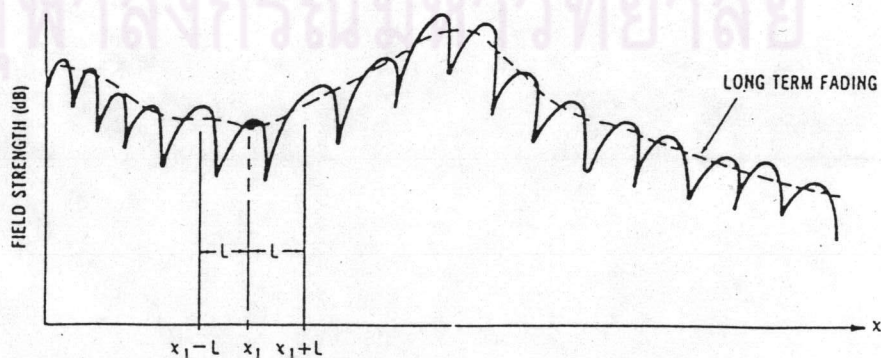
โดย $x = Vt$

x คือ ระยะทางที่เครื่องลูกข่ายเคลื่อนที่ไป

V คือ ความเร็วของเครื่องลูกข่าย ซึ่งเป็นค่าคงที่

t คือ เวลาที่ลูกข่ายทำการเคลื่อนที่

รูปที่ 2.1 เป็นลักษณะของสัญญาณเฟดดิ้ง โดยมีแกนอนเป็น เวลา หรือ ระยะทาง และแกนตั้งเป็นระดับของสัญญาณเฟดดิ้ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลา (หรือระยะทาง) เมื่อเครื่องลูกข่ายมีการเคลื่อนที่

รูปที่ 2.1 แสดงสัญญาณเฟดดิ้ง

2.2 การเฟดดิ้งระยะยาว (Long Term Fading) $m(t)$ หรือ $m(x)$

การเฟดดิ้งระยะยาว [4] เกิดเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของ Terrain เช่นพื้นที่ราบ พื้นที่ภูเขา เป็นต้น และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น การเฟดดิ้งระยะยาว หาได้จากค่าเฉลี่ย ของ Envelop ของสัญญาณเฟดดิ้ง (Fading Signal) บางที่เราเรียก Envelop ของสัญญาณเฟดดิ้งว่า Local mean

$$\hat{m}(x_1) = \frac{1}{2L} \int_{x_1-L}^{x_1+L} r(x) dx = \frac{1}{2L} \int_{x_1-L}^{x_1+L} m(x)r_0(x) dx \quad (2.2)$$

สมมติ $m(x_1)$ เป็น True Local mean แล้วที่จุด x_1 ในรูปที่ 2.1

$$m(x = x_1) = \hat{m}(x = x_1) \quad ; \quad x_1 - L < x < x_1 + L \quad (2.3)$$

เมื่อทำการเลือกช่วง ความยาว L สมการ (2.2) จะเขียนได้เป็น

$$\hat{m}(x_1) = m(x_1) \frac{1}{2L} \int_{x_1-L}^{x_1+L} r_0(x) dx \quad (2.4)$$

ถ้าให้ $\hat{m}(x_1)$ เข้าใกล้ $m(x_1)$ แล้ว

$$\frac{1}{2L} \int_{x_1-L}^{x_1+L} r_0(x) dx \rightarrow 1 \quad (2.5)$$

ซึ่งความยาว L จะถูกกำหนดภายหลังที่รู้ลักษณะการ กระจายทางสถิติของการเฟดดิ้งระยะสั้น Short Term Fading $r_0(x)$

2.3 การเฟดดิ้งระยะสั้น (Short Term Fading) $[r_0(t), r_0(x)]$

เฟดดิ้งระยะสั้น เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากการสะท้อนเนื่องมาจากโครงสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ บ้าน อาคาร และสิ่งปลูกสร้าง เฟดดิ้งระยะสั้น ไม่ได้เกิดจากสิ่งกีดขวางตามธรรมชาติเช่น ภูเขา หรือ เนินเขา ซึ่งเป็นสิ่งกีดขวางที่อยู่ระหว่างสถานีแม่ข่าย และเครื่องลูกข่าย เฟดดิ้งระยะสั้น เรียกอีกอย่างว่า มัลติพาทเฟดดิ้ง (Multipath Fading) ลักษณะของเฟดดิ้งระยะสั้น สามารถเกิดจากการสะท้อนจากวัตถุข้าง ๆ ซึ่งมีการเคลื่อนที่ , หรือ เกิดจากการเคลื่อนที่ของเครื่องลูกข่ายเอง (Doppler Shift) หรือ เกิดจากการสะท้อนไปมาเนื่องมาจากโครงสร้าง เป็นต้น

2.4 แบบจำลองทางสถิติ (Statistical Model)

ค่าทางสถิติ เป็นค่าที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อนำมาอธิบายประชากรโดยรวม โดยจำนวนตัวอย่าง ต้องมากพอ เพื่อสามารถอธิบายค่าสถิติของประชากรได้

ค่าทางสถิติที่นิยมใช้อธิบายประชากร ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย (Average)

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N} \quad (2.6)$$

เมื่อ x_i เป็นตัวแปรแบบแรนดอม (Random Variable)

และ N เป็นจำนวนของตัวอย่าง ซึ่งควรเลือกมากพอ เพื่อว่าค่า $\bar{x}$ สามารถแทนด้วยค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ยของประชากร (Statistical Average)

2. ค่าความแปรปรวน (Variance)

$$\sigma^2 = \frac{N \sum_{i=1}^N x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^N x_i \right)^2}{N(N-1)} \quad (2.7)$$

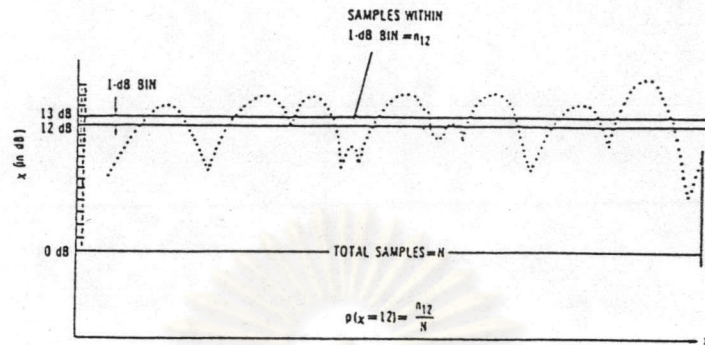
ค่าความแปรปรวน เป็นค่าทางสถิติที่ใช้อธิบายถึง ข้อมูลมีการเกาะกลุ่มกันมากน้อยเพียงใด ถ้าค่าความแปรปรวนมีค่าต่ำ เข้าใกล้ ศูนย์ หมายถึง ข้อมูลมีการเกาะกลุ่มกัน แต่ถ้าหากค่าความแปรปรวน มีค่ามาก ก็จะหมายถึง ข้อมูลมีการกระจายมาก

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

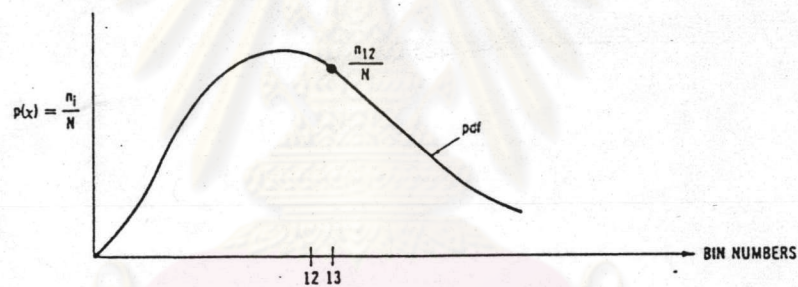
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นค่าสถิติที่บอกว่า ข้อมูลมีการกระจายเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยเท่าใด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาได้จากรากที่สอง ของค่าความแปรปรวน

2.5 พหุคูณบิโอดีเดนซิตีฟังก์ชัน (Probability Density Function) PDF

ฟังก์ชัน PDF เป็นฟังก์ชันที่ได้จากการแบ่งช่วงของประชากร ให้เป็น Binary Scale (0,1,2,...) และทำการนับความถี่ของประชากรในช่วงต่าง ๆ รูปที่ 2.3 เป็นการแบ่งช่วงของประชากร และแทนด้วยเลขไบนารี (0,1,2,...) และนำค่าตัวเลขไบนารีเหล่านี้ให้เป็นตัวแปรอิสระของฟังก์ชัน PDF รูปที่ 2.4 เป็นกราฟแสดงฟังก์ชัน PDF แกนนอนแทนด้วยตัวแปรซึ่งเป็นเลขไบนารี แกนตั้ง แทนด้วยความถี่ที่ได้จากการนับจำนวนประชากรที่ตกอยู่ในช่วงที่สอดคล้องกับเลขไบนารี

รูปที่ 2.2 แสดงการแทนสัญญาณเฟดดิ้งด้วยเลขไบนารี

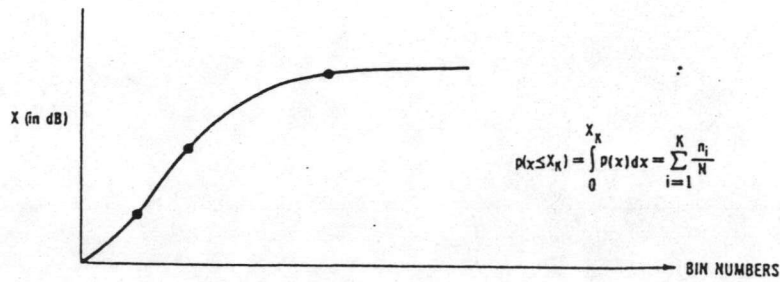

รูปที่ 2.3 เป็นฟังก์ชัน PDF ของสัญญาณเฟดดิ้ง

2.6 คิวมูลทีฟพรอบบะบิลิตี (Cumulative Probability Density Function) CPD

ฟังก์ชัน CPD เป็นฟังก์ชันที่ได้จากการหาขนาดของพื้นที่ใต้เส้นโค้งของฟังก์ชัน PDF โดยอาศัยเลขไบนารี เป็นลิมิตของการอินทิเกรต ฟังก์ชัน CPD จะมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1

รูปที่ 2.4 เป็นรูปแสดงฟังก์ชัน CPD แทนแทนด้วยเลขไบนารี (0,1,2,...) แทนด้วยฟังก์ชัน CPD ซึ่งบอกถึง โอกาสที่จะพบประชากรที่อยู่ต่ำกว่าเลขไบนารีที่พิจารณาอยู่เท่าไร

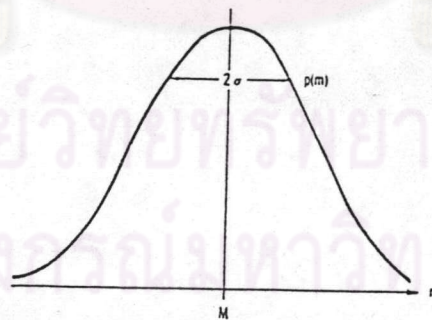
รูปที่ 2.4 เป็นฟังก์ชัน CPD ของสัญญาณเฟดดิ้ง

2.7 ฟังก์ชันการกระจายแบบ Log Normal

ฟังก์ชัน Log Normal PDF เป็นฟังก์ชันของ Long Term Fading ที่มีลักษณะสมมาตรเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย สมการ (2.8) เป็นสมการของฟังก์ชัน Log Normal PDF

$$p(y) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}\sigma_y} \exp\left[-\frac{(y-m)^2}{2\sigma_y^2}\right] \tag{2.8}$$

เมื่อ y คือตัวแปร Log-normal , m เป็นค่าเฉลี่ย และ σ_y เป็นค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการกระจายแบบ Log-normal จะมีลักษณะการกระจายแบบสมมาตรเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย ดังแสดงในรูปที่ 2.6 ซึ่งแทนด้วยพหุคูณบะบิลิตีเดอนซิตีฟังก์ชันแบบ Log Normal โดย x แทนด้วยตัวแปร Log Normal และ $p(x)$ แทนด้วย พหุคูณบะบิลิตีเดอนซิตีฟังก์ชันของตัวแปร Log Normal

รูปที่ 2.5 แสดงลักษณะของกราฟ Log Normal PDF

ในรูปที่ 2.5 เป็นกราฟแสดง PDF แบบ Log Normal จากสมการ (2.8) ทำการอินทิเกรต เพื่อหา % Probability ภายในในช่วง $-\infty$ จนถึง L จะสามารถเขียนได้เป็น

$$P(y \leq L) = \int_{-\infty}^L p(y) dy \tag{2.9}$$

$$P(y \leq L) = \int_{-\infty}^L \frac{1}{2\sigma_y} \exp\left[-\frac{(y-m)^2}{2\sigma_y^2}\right] dy \quad (2.10)$$

ทำการแทนด้วยค่าปกติ

$$z = \frac{(y-m)}{\sigma_y} \quad (2.11)$$

สมการ (2.10) จะสามารถเขียนได้เป็น

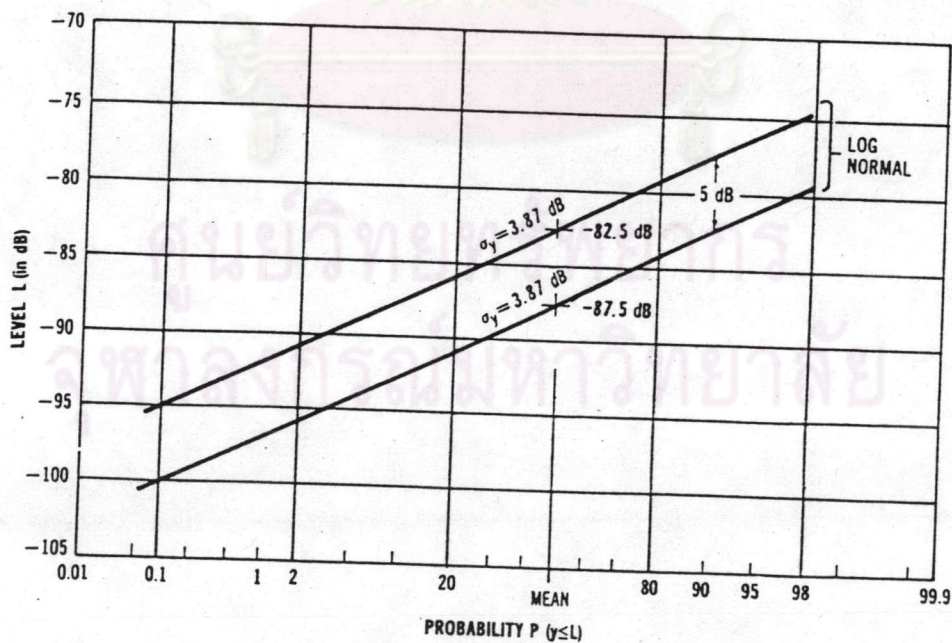
$$P(z \leq Z) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^Z \exp\left(\frac{-Z^2}{2}\right) dz \quad (2.12)$$

$$P(z \leq Z) = 1 - \frac{e^{-\frac{z^2}{2}}}{Z\sqrt{2\pi}} \left(1 - \frac{1}{Z^2} + \frac{1 \cdot 3}{Z^4} - \frac{1 \cdot 3 \cdot 5}{Z^6} + \dots\right) \quad (2.13)$$

หรือ

$$P(z \leq Z) \cong 1 - \frac{e^{-\frac{z^2}{2}}}{Z\sqrt{2\pi}} \quad (2.14)$$

เมื่อนำมาเขียนกราฟจะได้กราฟดังแสดงในรูปที่ 2.6

รูปที่ 2.6 กราฟแสดงฟังก์ชัน Log Normal CPD

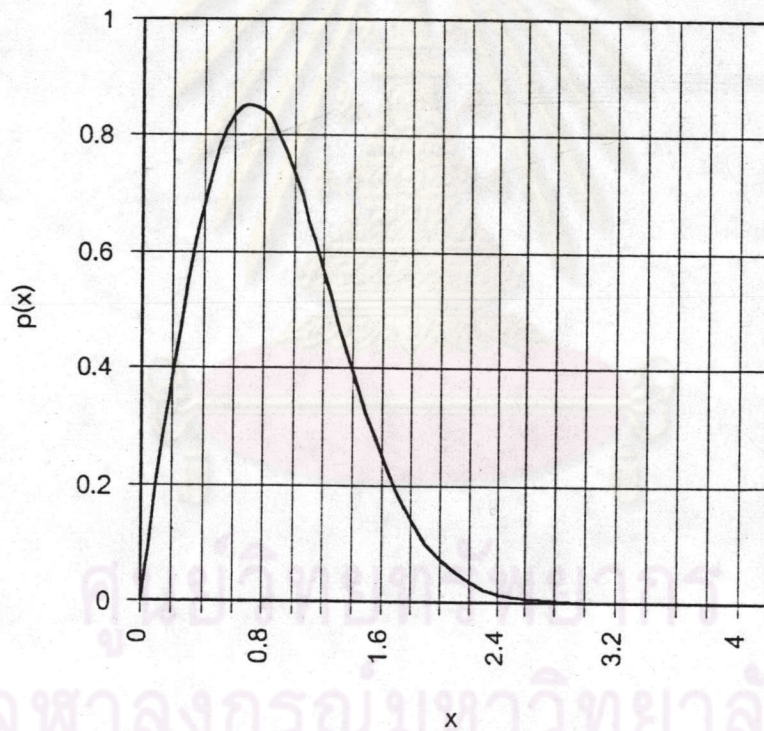
2.8 ฟังก์ชันการกระจายแบบ Rayleigh

Rayleigh PDF แทนด้วยลักษณะการเฟดดิ้งระยะสั้น (Short Term Fading) Rayleigh PDF เป็นฟังก์ชันที่มีลักษณะไม่สมมาตร มีลักษณะของฟังก์ชันดังนี้

$$p(r) = \frac{r}{\sqrt{\overline{r^2}}} \exp\left(-\frac{r^2}{\overline{r^2}}\right) \quad (2.15)$$

เมื่อ $\overline{r^2}$ เป็นกำลังงานเฉลี่ยของเฟดดิ้งระยะสั้น

สมการ (2.15) สามารถเขียนได้ดังกราฟในรูปที่ 2.7 เมื่อ x แทนด้วย $\frac{r}{\sqrt{\overline{r^2}}}$

รูปที่ 2.7 แสดงกราฟของ Rayleigh PDF

จากสมการ (2.15) ทำการอินทิเกรต จาก 0 ถึง R จะได้

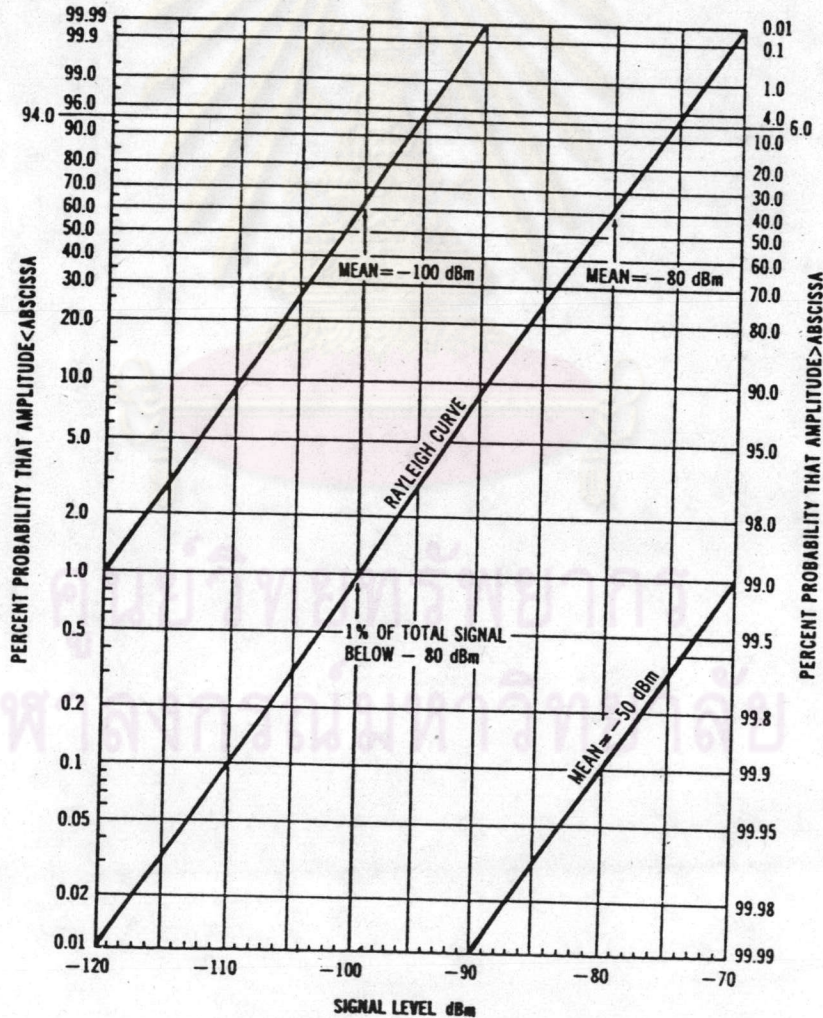
$$P(r \leq R) = \int_0^R p(r) dr \quad (2.16)$$

$$P(r \leq R) = \int_0^R \frac{r}{r^2} \exp\left(-\frac{r^2}{r^2}\right) dr \tag{2.17}$$

$$P(r \leq R) = 1 - \exp\left(-\frac{R^2}{r^2}\right) \tag{2.18}$$

รูปที่ 2.8 แสดงกราฟของ Rayleigh CPD โดยทำการเปลี่ยน Scale ในแกนตั้งให้เป็น Scale Log จะได้กราฟของ Rayleigh CPD เป็นกราฟเส้นตรงที่มีค่า Mean 0 dB เทียบกับค่า $\sqrt{r^2}$ ที่ระดับ Mean 0 dB ค่า Rayleigh CPD มีค่าเท่ากับ 63% หมายความว่า มีโอกาสพบสัญญาณเฟดถึงที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถึง 63%

รูปที่ 2.8 เป็นกราฟแสดง Rayleigh CPD

2.9 ฟังก์ชันการกระจายแบบ Rician

Rician PDF เป็นฟังก์ชันที่แทนคลื่นในทิศทางตรง รวมกับ คลื่นที่ได้จากการสะท้อน สามารถเขียนได้ด้วยสมการ

$$p(r) = 2 \frac{r}{r^2} \exp\left(-\frac{r^2 + a^2}{r^2}\right) I_0\left(\frac{r}{\sqrt{r^2/2}} \frac{a}{\sqrt{r^2/2}}\right) \quad (2.19)$$

เมื่อ r เป็น Envelop ของสัญญาณเฟดดิ้ง r^2 เป็นค่าเฉลี่ยของสัญญาณเฟดดิ้ง และ a เป็นขนาดของคลื่นในทิศทางตรง ส่วนเทอมของ I_0 เป็น modified Bessel Function อันดับ ศูนย์ ซึ่งเขียนได้เป็น

$$I_0(z) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{z^{2n}}{2^{2n} n! n!} \quad (2.20)$$

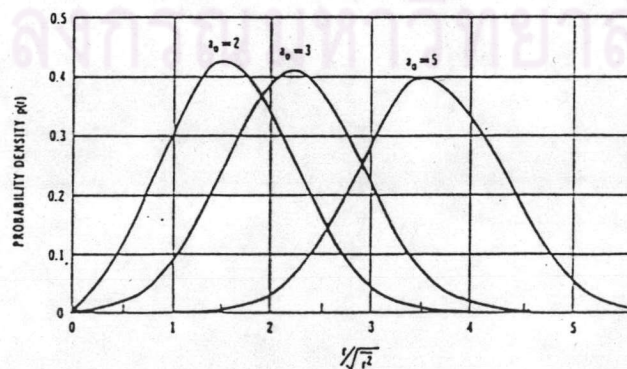
กรณี $z \gg 1$ สมการ (2.20) สามารถเขียนได้เป็น

$$I_0(z) = \frac{e^z}{\sqrt{2\pi z}} \left(1 + \frac{1}{8z} + \frac{9}{128z^3} + \dots\right) \quad (2.21)$$

ในรูปที่ 2.9 เป็นกราฟแสดง Rician CPD ของสัญญาณเฟดดิ้ง r ด้วยค่า $a_0 = \frac{a}{\sqrt{r^2/2}}$ ค่าต่าง ๆ เมื่อ $ra \gg \sqrt{r^2}$ สมการ (2.21) จะเขียนได้เป็น

$$p(r) = \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{r^2}} \left(\frac{r}{2\pi a}\right)^{1/2} \exp\left(-\frac{(r-a)^2}{r^2}\right) \quad (2.22)$$

จากสมการ (2.22) จะเห็นว่า เมื่อ a มีค่ามาก r เข้าใกล้ a แล้ว สมการ (2.22) จะประมาณด้วย Log Normal PDF และเมื่อ a เป็นศูนย์ สมการ (2.22) จะกลายเป็น Rayleigh PDF

รูปที่ 2.9 กราฟแสดง Rician PDF

จากสมการ (2.22) ทำการอินทิเกรตจะได้สมการ (2.23) คือ

$$p(r) = \int_0^R p(r) dr \quad (2.23)$$

$$p(r) = \int_0^R r_0 \exp\left(-\frac{(r_0^2 + a_0^2)}{2}\right) I_0(a_0 r_0) dr_0 \quad (2.24)$$

เมื่อ r_0, a_0 และ R_0 เป็นค่าที่ได้จากการ Normalized r, a และ R ตามลำดับ คือ

$$r_0 = \frac{r}{\sqrt{r^2/2}} \quad (2.25)$$

$$a_0 = \frac{a}{\sqrt{r^2/2}} \quad (2.26)$$

$$R_0 = \frac{R}{\sqrt{r^2/2}} \quad (2.27)$$

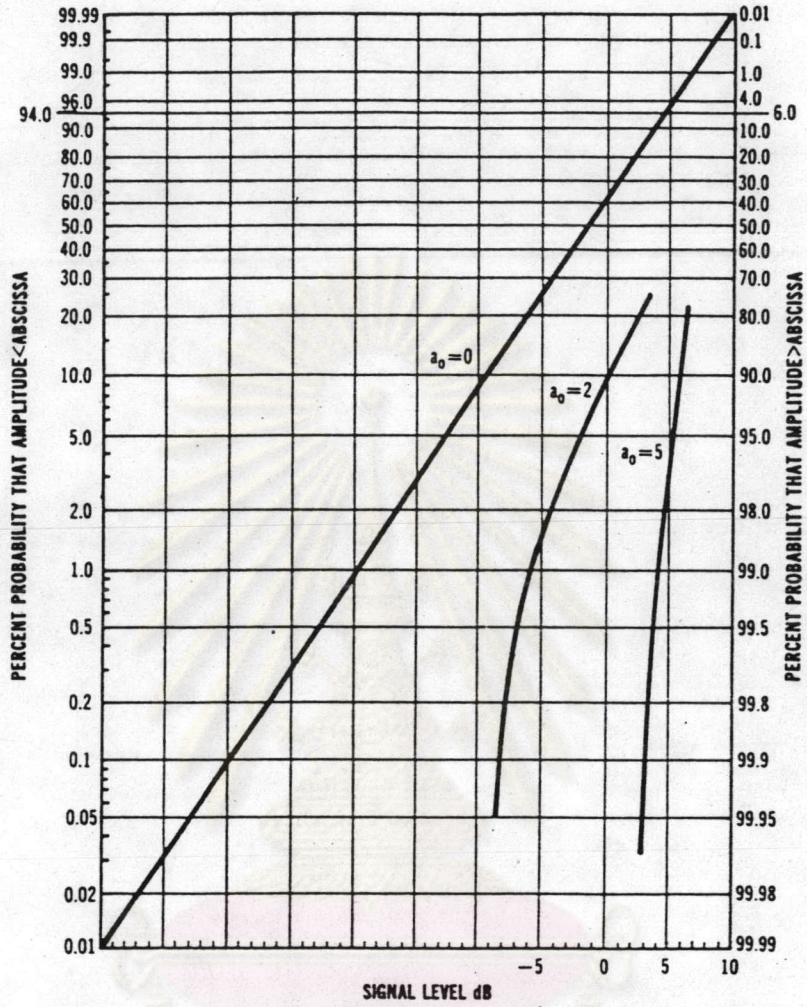
เมื่อ $ar \gg \sqrt{r^2}$ เราแทนอนุกรมที่ได้กระจายไว้ในสมการ (2.21) ลงในสมการ (2.24) และตัดเทอมตั้งแต่ z^{-3} จะได้คำตอบในการประมาณด้วยค่า a มาก ๆ คือ

$$P(r \leq R) \cong \frac{1}{2} + \frac{1}{2} \operatorname{erf}\left(\frac{R_0 - a_0}{\sqrt{2}}\right) - \frac{1}{a_0 \sqrt{8\pi}} A \exp\left[-\frac{(R_0 - a_0)^2}{2}\right] \quad (2.28)$$

$$\text{เมื่อ } A = 1 - \frac{R_0 - a_0}{4a_0} + \frac{1 + (R_0 - a_0)^2}{8a_0^2}$$

รูปที่ 2.10 แสดงกราฟของ Rician CPD ด้วยค่า a_0 ค่าต่าง ๆ

จากกราฟรูปที่ 2.10 ที่เส้นโค้ง a_0 มีค่าเท่ากับ 0 จะมีลักษณะเป็นเส้นโค้งแบบ Rayleigh และเมื่อ a_0 มีค่าเท่ากับ 2 จะได้เส้นโค้งแบบ Rician ซึ่งมี % CPD อยู่ 10 % ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และเมื่อค่า a_0 มีค่าเท่ากับ 5 จะมี % CPD เท่ากับ 2 % ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยอยู่ 5 dB

รูปที่ 2.10 กราฟแสดง Rician CPD

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย